

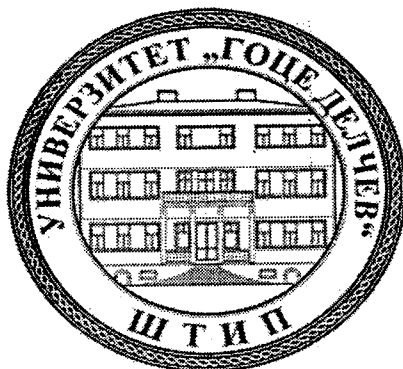
**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ**

ЗБОРНИК

НАУЧНО - СТРУЧНА ТРИБИНА

**„КОМПЕТЕНЦИИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИОТ
РАЗВОЈ НА УЧИТЕЛОТ ВО 21 ВЕК“**

Штип, 2015

ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

НАУЧНО - СТРУЧНА ТРИБИНА

**„КОМПЕТЕНЦИИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИОТ РАЗВОЈ НА
УЧИТЕЛОТ ВО 21 ВЕК “**

(одржана на ден 03.10. 2014 година, Факултет за образовни науки, Штип)

2015, Штип

За издавачот:

проф. д-р Соња Петровска, декан

Издавачки совет:

проф. д-р Саша Митрев

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Емилија Јаневиќ-Ивановска

доц. д-р Кирил Барбареев

Уредувачки одбор – Editorial Board:

проф. д-р Снежана Јованова Митковска

проф. д-р Снежана Мирасчиева

доц. д-р Кирил Барбареев

доц. д-р Билјана Попеска

пом.асс. м-р Јадранка Рунчева

Јазично уредување - Language Editor:

Марија Иванова (македонски јазик)

м-р Снежана Кирова (англиски јазик)

Дизајн на корица - Design:

проф.д-р Никола Смилков

Техничко уредување – Technical Editing:

доц. д-р Билјана Попеска

пом.асс. м-р Јадранка Рунчева

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.091.12:005.962.131

37.011.3-051:005.966(075.8)

КОМПЕТЕНЦИИТЕ и професионалниот развој на учителот во 21 век :
научно-стручна трибина / [уредувачки одбор Снежана Јованова Митковска
... и др.]. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев", Факултет за образовни
науки, 2015. - 165 стр. : илустр.

Дел од трудовите на англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-245-7

а) Наставници - Компетентност - Високошколски учебници б)
Наставници - Професионален развој - Високошколски учебници
COBISS.MK-ID 99385354

СОДРЖИНА

Снежана Мирасчиева КОМПЕТЕНЦИИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИОТ РАЗВОЈ НА УЧИТЕЛОТ ВО 21 ВЕК.....	2
Виолета Николовска ОКОЛУ КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА УЧИТЕЛОТ.....	9
Киро Јорданов КАРИЕРНИОТ РАЗВОЈ НА НАСТАВНИКОТ КАКО МОТИВАЦИЈА ЗА РАБОТА.....	15
Снежана Јованова-Митковска КАКОВ НАСТАВНИК САКАМ ДА БИДАМ?.....	21
Весна Ничева ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК.....	28
Весела Паунчева-Велјановска, Оливера Трифуновска СОСТОЈБИ И ПРЕДИЗВИЦИ ПРЕД УЧИТЕЛСКАТА ПРОФЕСИЈА ВО 21 ВЕК.....	33
<u>Владо Петровски</u> , Даниела Коцева МУЛТИКУЛТУРАЛИЗМОТ И ПРОФЕСИОНАЛНИОТ РАЗВОЈ НА УЧИТЕЛОТ.....	37
Данче Николовска-Вратеовска, Виолета Ничева-Тиквешанска, Снежана Мојсоска, Вања Џамбазова-Николовска, Александра Ангеловска ФУНКЦИЈАТА НА УЧИТЕЛОТ И ОБРАЗОВАНИЕТО ВО ГЕНЕЗАТА НА ЧОВЕЧКИОТ КАПИТАЛ И ЕКОНОМИЈА БАЗИРАНА НА ЗНАЕЊЕ.....	43
Биљана Петковска, Снежана Кирова, Драгана Кузмановска СТАВОВИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ВО ВРСКА СО НАСТАВНИЧКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ.....	51
Деспина Сивевска, Јадранка Рунчева СОСТОЈБИ И ПРЕДИЗВИЦИ ПРЕД УЧИТЕЛСКАТА ПРОФЕСИЈА ВО 21 ВЕК.....	56
Василка Ѓурчиновски МЕНАЏЕРСКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ВОСПИТУВАЧОТ КАКО ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНО И ЕФИКАСНО ИЗВРШУВАЊЕ НА ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНАТА РАБОТА ВО УЧЕНИЧКИОТ ДОМ.....	61
Блаже Китанов, Ирена Китанова ПРОФЕСИЈАТА УЧИТЕЛ И СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО.....	66
Билјана Попеска КОМПЕТЕНЦИИ НА ОДДЕЛЕНСКИОТ НАСТАВНИК ОД АСПЕКТ НА ФИЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ.....	71

СТАВОВИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ ВО ВРСКА СО НАСТАВНИЧКИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ

Биљана Петковска¹, Снежана Кирова², Драгана Кузмановска³

^{1,2,3} Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Апстракт

Секој наставник пред сè треба да има длабоко познавање на предметот што го предава, знаење од областа на потесната специјализација и професионални вештини ако тој/таа треба ефикасно да подучува. Но, дали е ова доволен предуслов за ефективна наставна практика? Дали само темелното познавање на материјата која се предава, е доволно за некој наставник да биде добар, или она што е навистина важно за студентите се човечките квалитети на наставникот? Дали студентите сметаат дека нивните наставници ги поседуваат потребните европски наставнички компетенции? Предмет на ова истражување се ставови и мислења на студенти од II и IV година од Филолошки факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип во врска со тоа дали и колку нивните наставници ги поседуваат наставничките компетенции во европска смисла кои се важен фактор за успешноста на наставата воопшто, како и на студентските постигнувања и мобилност. За оваа намена е користен анкетен лист.

Клучни зборови: ефикасна настава, студентски постигнувања, вештини, професионално усовршување.

STUDENTS' ATTITUDES REGARDING TEACHERS' COMPETENCIES

Biljana Petkovska¹, Snezana Kirova², Dragana Kuzmanovska³

^{1,2,3} Faculty of Philology, University "Goce Delcev" - Stip

Abstract

Any teacher is primarily supposed to have deep knowledge of the subject he/she teaches, in the sphere of specialization, and professional skills if he/she is to teach efficiently. But is this a sufficient prerequisite for effective teaching practice? Does subject knowledge alone make a teacher a good one, or what really matters to students are the teacher's human qualities? Do students think their teachers possess the necessary European teacher competencies? This paper deals with the views and attitudes of the students of II and IV year at the Faculty of Philology, University "Goce Delchev" - Stip, R. Macedonia, regarding the issue whether and to what extent their teachers possess teacher competencies in the European sense of the term that are an important factor for the success of teaching in general, students' achievement and mobility. For this purpose a questionnaire is used and the answers are analyzed.

Key words: effective teaching, students' achievements, skills, professional development.

Вовед

Модерниот развој на наставничките компетенции во образованието води до потреба од модернизација на педагошката парадигма на самиот наставник. Затоа е потребно да се зголемат концептите на знаење, способност и вештини. Компетенцијата е, всушност, практична примена на овие концепти. Кога зборуваме за компетенција, мислиме на одреден систем на цели, содржини и технологии кои еден наставник мора да ги поседува за да може да ги формира своите професионални компетенции (EFA, 2004). Со нив наставникот ќе може да ги води, развива и применува практичните активности. Според последните педагошки истражувања, поимот компетенција е оценувачки и ја покажува способноста на наставникот да го користи неговото/нејзиното знаење во практичните активности (Laurson, 2006). Бидејќи скоро во сите европски земји образованието се стреми да се движи според овие наставнички компетенции и покрај големиот број на истражувачи кои се занимаваат со ова прашање, потребно е да видиме како нашите студенти размислуваат на оваа тема.

Кое е значењето на поимот европски наставник?

Пред да навлеземе во анализирање на резултати од нашата тема и да развиеме дискусија за истата, потребно е да направиме една дефиниција на поимот европски наставник и кое е неговото значење во образованието на студентите. Најпрво, за да еден наставник биде наречен европски наставник, мора да има длабоко познавање од предметот кој го предава и професионални и практични вештини со кои ги учи студентите. Во овие вештини влегуваат следниве компоненти: развој на когнитивни способности кај студентите, управување со активностите на студентите за да тие се стекнат со потребното знаење, работење во групи, стекнување на одговорност од страна на студентите за успешни резултати во учењето, презентирање на предметната програма, комуникација со родителите и самостоен развој во кариерата. Наставниците целат кон остварување на европската иднина на студентите со што тие ќе бидат способни да се издигнат како на професионално, така и на културно и социјално рамниште. За да може сето ова да го оствари самиот наставник, мора да поседува знаење, комуникациски вештини, да знае да работи со компјутери, да користи интернет, да има организациски способности, да креира, мотивира, образува, пренесува знаење и на крај објективно да ги оцени постигнувањата на студентите.

Методологија на истражување

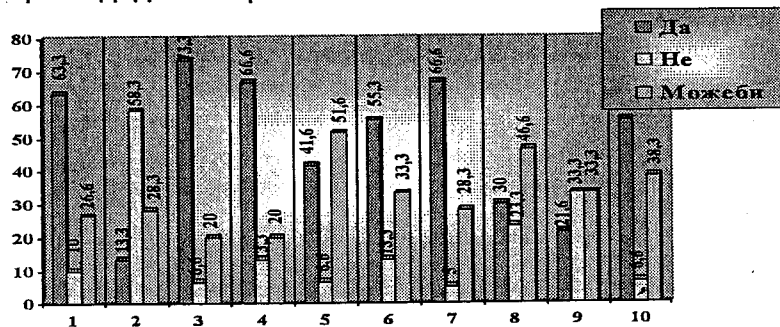
Со цел да ја увидиме ситуацијата во нашата држава и колку нашите наставници поседуваат наставнички компетенции според европски рамки, ние се одлучивме за едно истражување помеѓу нашите студенти, кое даде резултати образложени во дискусијата подолу. Зедовме една фокус-група од 60 студенти од катедрите за Англиски јазик и книжевност и Германски јазик и книжевност, при Филолошкиот факултет на УГД и истите одговораа на претходно направен анкетен лист (прашалник).

Инструменти

Во нашето истражување ни помогнаа 60 студенти од втора и четврта година на Филолошкиот факултет при универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, кои одговораа на прашалник за наставниците: „Дали тие ги поседуваат европските наставнички компетенции?“ Анкетниот лист, односно прашалникот, се состои од десет прашања, од кои на девет студентите заокружуваат со: „да“, „не“ или „можеби“, а само на едно заокружуваат под: а), б) или в).

Резултати

Сите студенти добија печатена форма од прашалникот. Според инструкциите, учеството на студентите е доброволно и студентите можат да го дадат своето мислење за прашањата, со цел да се добие јасна слика за колку и дали наставниците ги поседуваат и користат наставничките компетенции. На студентите им беа дадени 10 минути за одговарање на прашалникот. Според одговорените прашања, направен е графикон на проценти даден во прилог:

Графикон 1: Одговорени прашања во проценти

Во однос на првото прашање: „Дали наставникот работи на подобрување на оценувањето на студентите?“, 63,3% од вкупно 60 студенти одговориле дека тој работи на подобрувањето на оценувањето, 10% дека не работи и 26,6% дека не се сигурни дали наставникот работи или не работи на подобрување на оценувањето.

На второто прашање: „Како наставникот работи на подобрување на оценувањето на студентите?“, од понудените одговори, најмногу студенти, 58,3%, одговорија под Б, односно дека наставникот работи на подобрување на оценувањето преку примена на различни форми, методи, постапки, стратегии и техники на оценување во реализацијата на наставниот процес, 13,3% од студентите одговорија дека подобрувањето на оценувањето се постигнува преку унапредување на планирањето, организирањето и перманентното вреднување на постигањата, а 28,3% од студентите одговорија дека за да се подобри оценувањето на наставниците, потребно е да се следат и одговорот под А и одговорот под Б.

Третото прашање: „Дали постои јасна граница помеѓу наставникот и студентот за време на наставата и надвор од неа?“, доби најмногу одговори под „да“ и тоа 73,3%, „можеби“ одговорија 20% од студентите, а само 6,6% од студентите одговорија со „не“, дека не постои јасна граница помеѓу наставникот и студентот за време на наставата и надвор од неа. Четвртото прашање: „Дали наставникот го мотивира студентот самостојно да истражува и да дојде до соодветни одговори поврзани со материјата што треба да се обработува?“, доби позитивен одговор од страна на 66,6% од студентите, негативен одговор од страна на 13,3% од студентите, а 20% од студентите одговорија дека не се сигурни дали наставникот го мотивира студентот да истражува самостојно и да дојде до соодветни одговори поврзани со материјата. 51,6% од студентите одговорија дека не се сигурни во однос на петтото прашање дали наставникот верува во своите студенти и во нивните способности за учење, 41,6% одговорија потврдно, а само 6,6% од студентите дадоа негативен одговор. Во однос на шестото прашање - дали наставникот ги прифаќа различностите меѓу студентите и постапува во согласност со нивните барања, 55,3% од студентите одговорија дека наставникот ги прифаќа различностите на студентите, 13,3% дека не ги прифаќа, а дури 33,3 % од студентите не се сигурни дали наставникот ги прифаќа различностите. Кога станува збор за седмото прашање, 66,6% од студентите одговориле дека наставникот верува дека нештата можат да бидат подобри и дека секој студент може да биде подобар од тоа што е, 28,3% одговориле дека не се сигурни, а само 5% одговориле дека наставникот верува дека нештата можат да бидат подобри и дека секој студент може да биде подобар од тоа што е. Кај осмото прашање: „Дали наставникот е подготвен да ги признае своите

грешки пред студентите и дали е подготвен да ги поправи?", најдовме на 30% потврден одговор, 23,3% негативен одговор и 46,6% несигурен одговор. Деветтото прашање кое гласи: „Дали наставникот е способен да ги согледа проблемите од перспектива на студентот земајќи ги предвид неговата возраст, степен на образование и социјален статус?“, 43,3% од студентите се изјасниле позитивно, 21,6% негативно и 33,3% дале несигурен одговор. На десеттото и последно прашање во нашиот анкетен лист, односно прашалник: „Дали наставникот е подготвен да учествува и да соработува со студентот во решавање на некој проблем?“, 55% од студентите одговориле дека наставникот е подготвен да учествува и соработува со студентот во решавање на проблеми, 6,6 проценти одговориле дека не е подготвен, а 38,3% не можеле да проценат дали наставникот е подготвен или не е да учествува во решавањето на проблемите на студентите.

Дискусија

Од резултатите, можеме да забележиме дека во одредени случаи студентите најверојатно одговорале на прашањата според нивното расположение или според чувствата кои ги имаат кон одреден наставник, односно како тој/таа се однесува со нив и какво било неговото/нејзиното влијание врз созревањето на студентот и знаењето кое тој го добива. Многу од нив се навикнати на еден начин на предавање, па кога ќе најдат на друг, тешко им е да се привикнат и да го примаат истото на начин на кој го правеле тоа до сега. Исто така, тие наидуваат на различни карактери на наставници и се обидуваат да ги почитуваат и следат правилата на сите и затоа доаѓаат до потешкотии и на еден начин на неприфаќање на обврските кои тие им ги даваат. Иако најголемиот број на студенти одговараат потврдно на прашањата, доста од нив покажуваат несигурност и неодлучност за препознавање на европските карактеристики кај нивните наставници. Најмногу потврдни одговори 73,3% доби прашањето под реден број 3, каде студентите тврдат дека постои јасна граница помеѓу професорот и наставникот, која треба да се почитува и да не се испреплетува, нивниот однос помеѓу приватното и професионалното. Исто така, најголемиот број од студентите одговориле потврдно на четвртото и седмото прашање, што значи дека дури 66,6% од нив веруваат дека наставникот е тој кој ги мотивира студентите за да научат и да успеат понатаму и дека тој е оној кој верува во своите студенти, ги храбри и поттикнува да бидат подобри и поуспешни и како студенти и како личности. 23,3% од студентите дале негативен одговор на осмото прашање, кое, всушност, и го има најголемиот процент од сите одговорени прашања под „Не“, што значи дека студентите не веруваат дека нивните наставници ќе ги признаат своите грешки можеби затоа што до сега не наишле на таков наставник, бидејќи 30% даваат потврден одговор на истото, но најголемиот дел од студентите 46,6% се воздржани бидејќи не можат да се одлучат дали наставникот е подготвен да ги признае грешките и да ги поправи или не. И во врска со петтото прашање, студентите се прилично воздржани (51,6%) кога даваат одговор на прашањето дали наставникот верува во своите студенти и во нивните способности за учење, можеби затоа што никогаш не добиле таква поддршка од своите наставници или пак поради фактот што не можеле да го препознаат тоа во нивните наставници ако биле премногу строги и премногу очекувале од студентите. Што се однесува до второто прашање, бидејќи таму одговорите се под А, Б и В, студентите најмногу веруваат (58,3%) дека за да го подобри своето оценување, наставникот употребува разни методи, техники, постапки и стратегии, што значи дека тие промени на оценување и подобрување на оценувањето ги забележуваат и на еден начин се согласуваат со нив.

Заклучок

Во поголемиот број на одговорени прашања студентите се согласуваат дека нивните наставници ги поседуваат и применуваат европските наставнички компетенции, но сепак мора да се забележи фактот дека кај поголемиот број од нив сè уште не се забележани такви промени, што покажуваат и самите добиени проценти на прашањата

одговорени со „можеби“. Наставниците треба што е можно повеќе да се стекнат со овие компетенции и да ги применуваат, со што ќе им овозможат на студентите да бидат дел од една европска рамка на настава, која ќе им претставува основа во понатамошното образование, работно искуство или иднина, пред сè ако сакаат своето понатамошно образование или живеење да го продолжат во странство, а и во самата држава, бидејќи од тие причини, промената е неминовна и бара посветеност во работата и знаење.

Користена литература:

1. EFA (2004). Education for All – the Quality Imperative. Hamburg, UNESCO Institute for Education.
2. Laurusen, P.F. (2006). Educating the Authentic Teacher In Lindgren, Ulla (ed.), A Nordic Perspective on Teacher Education in a time of Societal Change: contributions from a Nordic conference that focused on the professional teacher role. Umea University Publ., pp. 65-76
3. Common European Principles for Teacher Competencies and Qualifications. – Brussel: European Commission
4. European Commission (2003). Education and Training 2010: Progress Report, November 2003. Brussel: Directorate-General for Education and Culture

Прилози

Анкетен лист за студенти

Анкетен лист за студенти (прашалник)
Новите (ревидирани) програми во современото училиште се конципирани врз европските принципи на развивање на политики што ќе го интензивираат квалитетот и ефикасноста на образованието во Европа. Почитувани, пред вас се наоѓа прашалник со чие користење се проценуваат вашите мислења во врска со тоа колку денешниот наставник поседува вакви европски компетенции. Вашите искрени одговори ќе придонесат кон објективноста на истражувањето. Анкетирањето е анонимно. На прашањата одговорете со заокружување на само еден одговор. Однапред Ви благодариме на искрената соработка.
1. Дали наставникот работи на подобрување на оценувањето на студентите - (да), (не) (можеби)
2. Како наставникот работи на подобрување на оценувањето на студентите ? (изберете еден од понудените одговори) А) со унапредување на планирањето, организирањето и перманентното вреднување на постигањата; Б) со примена на различни форми, методи, постапки, стратегии и техники на оценување во реализацијата на наставниот процес В) и А и Б
3. Дали постои јасна граница помеѓу наставникот и студентот за време на наставата и надвор од неа? - (да), (не), (можеби)
4. Дали наставникот го мотивира студентот самостојно да истражува и да дојде до соодветни одговори поврзани со материјата што треба да се обработува? - (да), (не), (можеби)
5. Дали наставникот верува во своите студенти и во нивните способности за учење? - (да), (не), (можеби)
6. Дали наставникот ги прифаќа различностите меѓу студентите и постапува во согласност со нивните барања? - (да), (не), (можеби)
7. Дали наставникот верува дека нештата можат да бидат подобри и дека секој студент може да биде подобар од тоа што е? - (да), (не), (можеби)
8. Дали наставникот е подготвен да ги признае своите грешки пред своите студенти и дали е подготвен да ги поправи? - (да), (не), (можеби)
9. Дали наставникот е способен да ги согледа проблемите од перспектива на студентот земајќи ги во предвид неговата возраст, степен на образование и социјален статус? - (да), (не), (можеби)
10. Дали наставникот е подготвен да учествува и да соработува со студентот во решавање на проблемот? - (да), (не), (можеби)

